

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "ЙОРДАН ЙОВКОВ" - КЪРДЖАЛИ

адрес: ул. Булаир 18; телефон 0361/5 94 11, GSM +359 88 999 30 62,
web site: <http://yovkov-bg.net/>, email: info-909103@edu.mon.bg, y_yovkovkj@mail.bg

Приложение № 4
към Стратегията за развитие на
СУ „Йордан Йовков“ – гр. Кърджали

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ
НА УЧИЛИЩЕ
ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

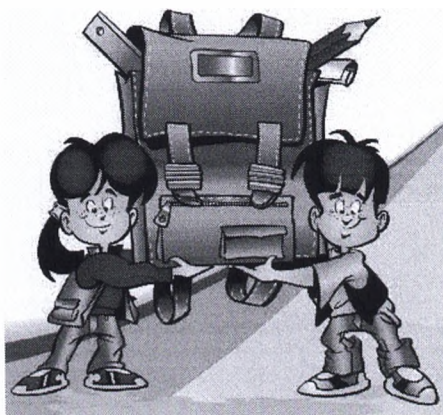
1. Необходимост от училищна политика
2. SWOT анализ
3. Целева група
4. Отговорни длъжностни лица
5. Причини и рискови фактори за ранно напускане и отпадане от училище
6. Цели на училищната политика за превенция на отпадането от училище
7. Задачи и дейности за изпълнение на целите
8. Мониторинг и отчетност

Приложение № 1 към Програмата – Регистър...

Приложение № 2 към Програмата – Механизъм...

Приложение № 3 към Програмата – Индивидуална карта...

Приложение № 4 към Програмата – Въпросник за ученика

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА

Училищната политика за превенция на ранното напускане на училище е насочена към осигуряване на равен достъп до качествено образование, пълноценно участие на учениците в образователния процес и създаване на условия за тяхното трайно включване и задържане в училище.

Необходимостта от целенасочена училищна политика се определя от:

- необходимостта от системен подход при идентифициране на учениците в риск от отпадане и своевременно предприемане на мерки за подкрепа;
- необходимостта от ранно установяване на причините за отсъствия, затруднения в обучението, ниска мотивация и проблеми в адаптацията към училищната среда;
- необходимостта от своевременно реакция при социални, икономически, семейни и други фактори, които могат да доведат до риск от отпадане;
- процесите на миграция, честа промяна на местоживеенето и други обстоятелства, затрудняващи редовното участие на учениците в образователния процес;
- необходимостта от активно взаимодействие между училището, семейството и компетентните институции;
- необходимостта от проследяване на резултатите от предприетите мерки и тяхното актуализиране съобразно индивидуалните потребности на учениците.

Училищната политика за превенция на ранното напускане се реализира в съответствие със **Закона за предучилищното и училищното образование, Наредбата за приобщаващото образование и действащия Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст**, както и с вътрешните нормативни документи на СУ „Йордан Йовков“ – гр. Кърджали.

Училищната политика се основава на следните принципи:

- право на всеки ученик на образование и равен достъп до образование;
- недопускане на дискриминация и осигуряване на равнопоставеност;
- зачитане на индивидуалните потребности, способности и интереси на учениците;
- приобщаване и активно участие на всеки ученик в училищния живот;
- ранно идентифициране на риска и своевременно предоставяне на подходяща подкрепа;
- зачитане на мнението на ученика и насърчаване на активното му участие при вземането на решения, които го засягат;
- партньорство и споделена отговорност между училището, семейството и институциите;
- индивидуален подход при планиране и прилагане на мерките за превенция;
- проследяване на ефективността на предприетите мерки и тяхното актуализиране при необходимост.

Особено значение за превенцията на ранното напускане имат дейностите, насочени към създаване на **позитивна и подкрепяща училищна среда**, развитие на социални и граждански компетентности, участие в занимания по интереси, спортни, културни и ученически инициативи, както и насърчаване на активното ученическо самоуправление.

Настоящата програма е Приложение № 1 към Стратегията за развитие на СУ „Йордан Йовков“ – гр. Кърджали и конкретизира целите, мерките и дейностите на училището в областта на превенцията на ранното напускане на училище и предотвратяването на отпадането от образователната система.

2. SWOT АНАЛИЗ:

2.1. Силни страни

- Квалифицирани и мотивирани педагогически специалисти, педагогически съветници, психолог, ресурсни учители и логопед.

- Разнообразни занимания по интереси, извънкласни дейности и възможности за изява на учениците.
- Работа по национални и европейски програми и проекти, насочени към подкрепа, приобщаване и превенция на отпадането.
- Функциониращо ученическо самоуправление и активно участие на учениците в училищния живот.
- Създадена позитивна, подкрепяща и приобщаваща училищна среда.
- Осигурена целодневна организация на учебния ден за учениците, за които такава е организирана в училището.
- Системни дейности за превенция на отсъствията, ранното напускане и отпадането от училище.
- Ранно идентифициране и проследяване на ученици в риск.
- Индивидуална работа с ученици и родители.
- Кариерно ориентиране и консултиране на учениците.
- Взаимодействие с РУО, органите за закрила на детето, МВР, общината и други компетентни институции.

2.2. Слаби страни

- Наличие на ученици с голям брой отсъствия, което създава риск от затруднения в обучението и отпадане.
- Недостатъчна учебна мотивация при част от учениците.
- Недостатъчна ангажираност и контрол от страна на част от родителите.
- Затруднения при осъществяване на ефективна и постоянна комуникация с отделни родители.
- Трудности при проследяването на ученици при честа промяна на местоживеенето или продължително пребиваване на семействата извън страната.

2.3. Възможности

- Участие в национални и европейски програми и проекти, насочени към приобщаване, превенция на отпадането и подкрепа за личностно развитие.
- Развитие на нови форми за активно включване на родителите в училищния живот.
- Разширяване на партньорството с родители, институции и организации.
- Развитие на заниманията по интереси и дейностите за изява на способностите и талантите на учениците.
- Кариерно ориентиране и консултиране, особено при прехода между образователните етапи.
- Прилагане на мерки за реинтеграция и трайно задържане в образователната система на ученици, прекъснали обучението си.

2.4. Заплахи

- Недостатъчна ангажираност на част от родителите с образованието и редовното посещение на училище от техните деца.
- Социални и икономически затруднения в отделни семейства.
- Семейни проблеми и неблагоприятна семейна среда, които могат да повлияят върху участието на ученика в образователния процес.
- Продължителни отсъствия и натрупване на образователни дефицити.
- Негативно влияние на връстници и рискова социална среда.
- Рисково поведение и зависимости.
- Ниска мотивация за образование при отделни ученици.
- Миграционни процеси, честа промяна на местоживеенето и продължително пребиваване на ученици и семейства извън страната.

3. ЦЕЛЕВА ГРУПА

Целева група на настоящата програма са:

- **учениците от I до XII клас**, за които е установен риск от ранно напускане или отпадане от образователната система поради социални, семейни, икономически, образователни или други причини;
- ученици с **голям брой отсъствия**, ниска учебна мотивация, обучителни затруднения, проблемно поведение или затруднения в адаптацията към училищната среда;
- ученици в **уязвимо социално положение** и ученици, при които са налице обстоятелства, затрудняващи редовното им участие в образователния процес;
- ученици, прекъснали обучението си, за които се предприемат действия за **реинтеграция и трайно включване в образователната система**;
- ученици при преход между образователни етапи, при които е установен риск от отпадане.

В по-широк смисъл програмата обхваща всички ученици в СУ „Йордан Йовков“ – гр. Кърджали чрез дейностите за обща превенция, създаване на позитивна училищна среда, повишаване на мотивацията за учене и насърчаване на активното участие в училищния живот.

4. ОТГОВОРНИ ДЛЪЖНОСТНИ ЛИЦА

За изпълнението на дейностите по настоящата програма, съобразно определените им функции и отговорности, участват:

- **координаторът по изпълнението на дейностите по Механизма на ниво училище** – координира дейностите по превенция на отпадането, проследяването на учениците в риск, взаимодействието с педагогическите специалисти, родителите и компетентните институции;
- **длъжностното лице с право на достъп и работа в Информационната система за реализация на Механизма (ИСРМ)** – изпълнява определените със заповед на директора функции, свързани с въвеждането и обmena на данни и информация чрез ИСРМ;
- **педагогическите специалисти и служителите, определени за участие в екипа/екипите за обхват** – изпълняват дейностите и функциите по Механизма съобразно издадените заповеди и възложените им функции;
- **класните ръководители** – проследяват посещаемостта и участието на учениците в образователния процес, установяват своевременно проблеми и рискови фактори, осъществяват взаимодействие с родителите и участват в предприемането и проследяването на мерки за превенция на отпадането;
- **педагогическите съветници** – осъществяват индивидуална и групова работа с ученици в риск, консултират ученици, родители и педагогически специалисти, участват в работата по конкретни случаи и в планирането и проследяването на мерки за превенция на отпадането;
- **други педагогически специалисти и членове на училищни екипи** – включват се съобразно конкретния случай, установените потребности и необходимостта от подкрепа на ученика.

5. ПРИЧИНИ И РИСКОВИ ФАКТОРИ ЗА РАННО НАПУСКАНЕ И ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ

Причините за ранно напускане на училище могат да бъдат различни и често се проявяват в съчетание. При идентифициране на ученик в риск се отчита конкретната индивидуална, семейна, социална и образователна ситуация.

5.1. Икономически причини:

- безработица, ниски доходи и финансови затруднения в семейството;
- затруднения при осигуряване на необходимите условия за пълноценно участие на ученика в образователния процес;
- необходимост ученикът да участва в трудови или семейни дейности, които възпрепятстват редовното посещение на училище;
- трудова миграция на родителите и свързаните с нея промени в семейната среда.

5.2. Социални и семейни причини:

- недостатъчна ангажираност на родителите с образованието и редовното посещение на училище от детето;
- липса на достатъчен родителски контрол и подкрепа;
- семейни конфликти, раздяла на родителите и други промени или кризисни ситуации в семейството;
- необходимост от полагане на грижи за членове на семейството;
- честа промяна на местоживеенето или продължително пребиваване на семейството извън страната;
- негативни нагласи към образованието или ниски образователни очаквания;
- ранно съжителство, брак или родителство;
- неблагоприятна социална среда и влияние на рискови фактори;
- недостатъчна подкрепа от семейството при възникнали образователни, поведенчески или емоционални затруднения.

5.3. Образователни и социокултурни причини:

- затруднения в усвояването на учебното съдържание и натрупване на образователни дефицити;
- недостатъчно владение на българския език, когато това затруднява пълноценното участие в образователния процес;
- ниска мотивация за учене и нередовно посещение на учебните занятия;
- затруднения в адаптацията към училищната среда;
- трудности във взаимоотношенията с връстници или педагогически специалисти;
- прояви на агресия, тормоз, изолация или отхвърляне;
- различия в семейната, културната или езиковата среда, които при липса на достатъчна подкрепа могат да затруднят включването на ученика;
- недостатъчно участие на ученика в училищния живот и ограничени възможности за положителна изява.

5.4. Институционални и организационни фактори, затрудняващи превенцията и работата по конкретни случаи:

- затруднения в комуникацията и взаимодействието между училището, семейството и компетентните институции при работа по отделни случаи;
- затруднения при установяване на местонахождението и проследяване на ученици при миграция или честа промяна на местоживеенето;
- недостатъчно активно включване на родителите в планирането и изпълнението на мерките за подкрепа.

6. ЦЕЛИ НА УЧИЛИЩНАТА ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО ОТ УЧИЛИЩЕ

Обща цел:

Осигуряване на условия за обхващане, включване и трайно задържане на учениците в образователната система чрез ранно идентифициране на риска, своевременно подкрепа, повишаване на мотивацията за учене и изграждане на положителна нагласа към образователния процес.

Конкретни цели:

1. Повишаване на мотивацията за редовно посещение на училище и активно участие в живота на училищната общност.

Индикатори за постигане:

- намаляване на броя на отсъствията по неуважителни причини;
- подобряване на посещаемостта на учениците, идентифицирани като ученици в риск;
- повишаване на участието им в училищни и извънкласни дейности.

2. Създаване и поддържане на положителни нагласи към ученето и образованието.

Индикатори за постигане:

- подобряване на образователните резултати и преодоляване на установени обучителни затруднения при учениците в риск;
- намаляване на случаите на трайна демотивация и системно непосещение на учебните занятия;
- включване на учениците в подходящи форми за подкрепа и занимания по интереси.

3. Развитие на подкрепяща среда чрез ефективно взаимодействие между училището, семейството и компетентните институции.

Индикатори за постигане:

- проведени срещи и консултации с родители на ученици в риск;
- осъществено междуинституционално взаимодействие при необходимост;
- предприети и проследени конкретни мерки по установените случаи.

4. Ограничаване на риска от ранно напускане и трайно задържане на учениците в образователната система.

Индикатори за постигане:

- брой ученици в риск, които продължават обучението си до края на учебната година;
- брой ученици, отпаднали от училище през учебната година;
- брой успешно реинтегрирани ученици, когато има такива случаи.

7. ЗАДАЧИ И ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ

1. Системно проследяване на посещаемостта на учениците и своевременно установяване на ученици с отсъствия и риск от отпадане.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници

Срок: постоянен

2. Участие на определените педагогически специалисти и служители в екипа/екипите за обхват съобразно заповедта на началника на РУО – Кърджали и заповедта на директора на училището.

Отг.: педагогическите специалисти и служителите, определени за участие в екипа/екипите за обхват

Срок: съгласно определените срокове и при необходимост

3. Извършване на посещения по домовете на ученици в риск от отпадане, за които е установено отсъствие от училище без уважителни причини, от определените участници в екипа/екипите за обхват.

Отг.: определените участници в екипа/екипите за обхват

Срок: при необходимост

4. Въвеждане, обмен и актуализиране на необходимите данни и информация в Информационната система за реализация на Механизма (ИСРМ) от определеното със заповед на директора длъжностно лице.

Отг.: длъжностното лице, определено със заповед на директора за работа в ИСРМ

Срок: съобразно нормативно определените срокове

5. Своевременно взаимодействие с родителите на ученици с отсъствия или установен риск от отпадане с цел изясняване на причините и предприемане на подходящи мерки.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници

Срок: постоянен

6. Предприемане на подходящи мерки за обща и при необходимост допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците в риск от отпадане съобразно индивидуалните им потребности и действащата нормативна уредба.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници, психологът, ресурсните учители, логопедът и

други педагогически специалисти съобразно конкретния случай

Срок: при необходимост

7. Прилагане на инструменти и методи за ранно идентифициране и оценяване на риска от отпадане – наблюдение, разговори, анкети, анализ на отсъствията, образователните резултати и други относими показатели.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници, психологът

Срок: постоянен

8. Организиране и включване на ученици с обучителни затруднения в подходящи форми за допълнително обучение, консултации и подкрепа по български език и литература и

други учебни предмети съобразно установените им потребности, с цел преодоляване на образователни дефицити и достигане на очакваните резултати от обучението.

Отг.: учителите по съответните учебни предмети,
класните ръководители, ЗДУД

Срок: през учебната година и при необходимост през ваканционните периоди.

9. Поддържане и ежемесечно актуализиране на училищния регистър на учениците в риск от отпадане.

Регистърът се води от педагогическия съветник, определен за координатор по изпълнението на дейностите по Механизма на ниво училище, въз основа на информация, подадена от класните ръководители.

Отговорен: координаторът по изпълнението на
дейностите по Механизма на ниво училище

Контрол: ЗДУД

Срок: ежемесечно и при настъпила промяна

10. Своевременно информиране на родителите за отсъствията, образователните резултати, поведението и установените рискови фактори при учениците.

Отговорни: класните ръководители и други педагогически
специалисти съобразно конкретния случай

Срок: постоянен

11. Планиране и реализиране на дейности по кариерно ориентиране и консултиране на учениците, включително при прехода между образователните етапи.

Отговорни: педагогическите съветници,
класните ръководители и други педагогически специалисти

Срок: през учебната година

12. Включване в плановете на съответните училищни комисии и екипи на дейности за превенция на ранното напускане и подкрепа на учениците в риск съобразно техните функции и компетентности.

Отг.: председателите/ръководителите на
съответните училищни комисии и екипи

Срок: през учебната година

13. Проучване на интересите и потребностите на учениците чрез анкети, разговори и други подходящи методи и организиране на занимания по интереси и други извънкласни дейности съобразно установените интереси и потребности. Учениците в риск от отпадане се насърчават да се включват в подходящи за тях форми за изява и развитие.

Отг.: класните ръководители, педагогическите
съветници и други педагогически специалисти

Срок: през учебната година

14. Насърчаване участието на учениците, включително на учениците в риск от отпадане, в училищни, национални и европейски програми и проекти, занимания по интереси, спортни, културни и други ученически инициативи.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници
и ръководителите на съответните дейности

Срок: през учебната година

15. Включване на психолога, педагогическите съветници и други специалисти в дейностите по превенция и при работа по конкретни случаи на ученици в риск от отпадане.

Отг.: психологът, педагогическите съветници и други специалисти съобразно конкретния случай

Срок: при необходимост

16. Прилагане на разнообразни форми за работа с родителите – индивидуални и групови срещи, консултации, тематични и алтернативни родителски срещи, инициативи за активно включване на родителите в училищния живот и утвърждаване на родителите като партньори на училището.

Отг.: класните ръководители, педагогическите съветници и други педагогически специалисти

Срок: постоянен

17. Поддържане на ефективно взаимодействие с компетентните институции и организации при работа по превенция на ранното напускане и по конкретни случаи – РУО, община, МВР/ДПС, ДСП/ОЗД, МКБППМН, РЗИ, здравни и социални институции, неправителствени организации и други.

Отг.: координаторът по изпълнението на дейностите по Механизма, педагогическите съветници, класните ръководители и училищното ръководство съобразно конкретния случай

Срок: при необходимост

18. Организиране на инициативи за подкрепа на ученици в уязвимо социално положение и ученици в риск от отпадане при установена необходимост.

Отг.: педагогическите съветници, класните ръководители и други педагогически специалисти съобразно конкретния случай

Срок: при необходимост

19. Повишаване на професионалната компетентност на педагогическите специалисти за ранно идентифициране на риска от отпадане и своевременно предприемане на подходящи превантивни мерки.

Отговорни: директорът, ЗДУД, председателите на ПЕК и други педагогически специалисти съобразно планираните квалификационни дейности

Срок: съгласно Плана за квалификационната дейност за учебната 2026/2027 година

8. МОНИТОРИНГ И ОТЧЕТНОСТ

Мониторингът на изпълнението на настоящата програма се осъществява с цел проследяване на ефективността на предприетите мерки за превенция на ранното напускане на училище и своевременното им актуализиране при необходимост.

Мониторингът включва проследяване и анализ на посещаемостта и отсъствията, образователните резултати, броя на идентифицираните ученици в риск от отпадане, предприетите спрямо тях мерки, резултатите от предоставената подкрепа, както и броя на учениците, трайно задържани в образователната система.

Отчетността се осъществява въз основа на данните от училищния регистър на учениците в риск от отпадане, информацията от класните ръководители, педагогическите съветници, координатора по изпълнението на дейностите по Механизма на ниво училище, педагогическите специалисти и училищното ръководство, както и чрез анализ на изпълнението на планираните дейности.

Резултатите от мониторинга се използват за оценка на ефективността на предприетите мерки, актуализиране на дейностите при необходимост и подобряване на училищната политика за превенция на ранното напускане на училище.

Изпълнението на програмата се отчита в края на учебната година пред Педагогическия съвет.

Приложение 1

**РЕГИСТЪР НА УЧЕНИЦИТЕ В РИСК ОТ ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ
ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА**

№	Име, фамилия на ученика	Клас група	Информация към месец дата	Брой неизв. отс.	Анализ на причините за нередовно посещение	предприети мерки № съобщ.

МЕХАНИЗЪМ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ОТПАДАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ УЧИЛИЩЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Образованието в България заема важно място в ценностната система на българина, като този приоритет придоби още по-голяма значимост в процеса на модернизиране на икономическите и социални структури в страната. Голям брой деца/ученици напускат преждевременно училище или дори никога не прекрачват неговия праг, явление, което води до тежка форма на социално неравенство.

Въвеждането на общ механизъм за идентифициране на ученици в риск от отпадане от училище се налага от разбирането, че реален напредък в намаляване на напускащите училище ученици може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се следва от цялата училищна общност. Създаването на условия за редовното присъствие в училище и активната работа по време на учебния час са важни за бъдещото на всеки ученик. Те са гаранция за неговия успех, залог за по-добра квалификация и по-големи възможности за реализация.

Важна роля в това отношение има училището, което трябва да подхожда комплексно и същевременно индивидуално за всеки конкретен случай на ученик, застрашен от отпадане. Предприемането на адекватни и ефективни мерки от педагогическия екип за намаляване броя на отсъствията, броя на преждевременно напусналите, следва да се основават на задълбочен анализ на причините, пораждащи тези явления.

Причините за допуснатите отсъствия и отпадане от училище са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално към конкретния случай на всеки ученик, застрашен от отпадане. Необходимо е своевременно идентифициране на признаците за изоставане в усвояването на учебния материал и застрашеност от отпадане.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

- **Социално-икономически причини** - един от основните фактори за отпадане от образователната система. Лошото качество на живота на определени социални слоеве поставя сериозни препятствия пред образованието на децата и младежите. Ниските доходи не позволяват на много семейства да покрият разходите на своите деца за образование (за учебници, тетрадки, дрехи, храна) и се посочват от родителите като главна причина за отпадане. От друга страна, детето, което не посещава училище, е ценно и като трудов ресурс и често подпомага формирането на семейния бюджет, участва в домакинската работа или чрез грижа за по-малки сестри и братя.

- **Образователните причини** - свързани са както с училищната среда така и с организацията на учебния процес. Съществени са затрудненията при усвояване на учебния материал; слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище; наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.

- **Социокултурни и семейни фактори** – различия в семейната, културната или езиковата среда могат в конкретни случаи да затруднят пълноценното участие на ученика в образователния процес. Като рискови фактори могат да се проявят ниски образователни очаквания, недостатъчна подкрепа за образованието, езикови затруднения, ранно съжителство или родителство и други индивидуално установени обстоятелства. При оценяване на риска се отчита конкретната ситуация на ученика, без

да се правят обобщения въз основа единствено на неговата етническа, религиозна или културна принадлежност.

II. ЦЕЛ НА МЕХАНИЗМА ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА УЧЕНИЦИ В РИСК ОТ ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ

1. Ранно идентифициране на учениците в риск от отпадане чрез проучване и оценка на техните потребности, затруднения и рискови фактори.
2. Установяване на причините и факторите, които могат да доведат до отпадане от училище, и своевременно предприемане на подходящи превантивни мерки за тяхното ограничаване и преодоляване.
3. Проследяване на развитието на идентифицираните ученици в риск и на резултатите от предприетите мерки с оглед тяхното актуализиране при необходимост.

III. ЗАДАЧИ

1. Извършване на индивидуална оценка на причините и рисковите фактори за отпадане и планиране на подходящи мерки за подкрепа.
2. Създаване и поддържане на подкрепяща, позитивна и приобщаваща среда в класа и училището за учениците в риск от отпадане.
3. Планиране и прилагане на подходящи обучителни, извънкласни и извънучилищни дейности и мерки за подкрепа, насочени към мотивиране и задържане на учениците в образователната система, включително консултиране, кариерно ориентиране и активно взаимодействие със семейството.
4. Създаване, поддържане и периодично актуализиране на регистър на учениците в риск от отпадане от училище.

IV. МАРКЕРИ ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА УЧЕНИЦИ В РИСК ОТ ОТПАДАНЕ

1. Промени в поведението и участието на ученика в образователния процес, които могат да бъдат ранни индикации за риск от отпадане, като:
 - системни закъснения и отсъствия;
 - понижаване на интереса и мотивацията за учене;
 - трайно влошаване на образователните резултати;
 - поведенчески затруднения и нарушения на училищните правила;
 - затруднения във взаимоотношенията със съученици и/или педагогически специалисти;
 - социална изолация, чести конфликти или други съществени промени в поведението.
2. Информация и наблюдения от класния ръководител, учители, други педагогически специалисти, родители и при необходимост – информация, споделена от съученици.
3. Наличие на семейни и социални обстоятелства, които могат да затруднят редовното посещение и пълноценното участие на ученика в образователния процес, включително недостатъчен родителски контрол и подкрепа, семейни кризисни ситуации, миграция, честа промяна на местоживееето, икономически затруднения и други установени рискови фактори.
4. Получена информация или сигнал от компетентни институции и органи – дирекция „Социално подпомагане“/отдел „Закрила на детето“, МКБППМН, МВР/ДПС, община, РУО и други институции и организации, имащи отношение към конкретния случай.
5. Установени индивидуални социокултурни, семейни или езикови фактори, които в конкретния случай могат да затруднят участието на ученика в образователния процес, като се отчита индивидуалната ситуация и се избягват обобщения, основани единствено на етническа, религиозна или културна принадлежност.
6. Натрупване или едновременно проявление на няколко рискови фактора, свързани с посещаемостта, образователните резултати, поведението, семейната и социалната среда, което повишава риска от отпадане.

V. ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ НА РИСКА

A. Индивидуална карта за оценка на риска от отпадане – Приложение № 3

Индивидуалната карта се попълва от класния ръководител **при установени признаци или рискови фактори за отпадане**, въз основа на наличната и относима към конкретния случай информация, при необходимост със съдействието на педагогическия съветник и други педагогически специалисти.

Картата включва:

- 1. Основни данни за ученика** – имена, клас и друга необходима информация за идентифициране на ученика.
- 2. Семейна и социална среда** – информация за семейната ситуация, родителската подкрепа, условията, имащи отношение към участието на ученика в образователния процес, и други установени социални фактори.
- 3. Взаимоотношения на ученика със семейството** – наличие на подкрепа, затруднения или обстоятелства, които могат да повлияят върху редовното посещение и участието в образователния процес.
- 4. Здравословни и други индивидуални обстоятелства**, когато са относими към риска от отпадане и информацията е налична по законосъобразен ред.
- 5. Информация за участието на ученика в образователния процес**, включително:
 - период на обучение в училището и предходни премествания, когато са относими;
 - посещаемост и отсъствия;
 - образователни резултати и установени обучителни затруднения;
 - участие в допълнителни дейности, занимания по интереси, проекти и инициативи;
 - други обстоятелства, имащи отношение към риска от отпадане.
- 6. Силни страни, интереси и ресурси на ученика** – способности, таланти, интереси, постижения и други положителни фактори, които могат да бъдат използвани при планирането на подкрепата.
- 7. Установени затруднения и рискови фактори** – обучителни, поведенчески, комуникативни, езикови, социални, семейни или други затруднения, имащи отношение към конкретния случай.
- 8. Социално включване и адаптация** – адаптация към класа и училищната среда, взаимоотношения с връстници и педагогически специалисти, умения за общуване и участие в училищния живот.
- 9. Родителска ангажираност и подкрепа** – отношение на родителите към образованието, посещаемостта и резултатите на ученика и взаимодействието им с училището.
- 10. Информация от други институции**, когато такава е предоставена във връзка с конкретния случай – ДСП/ОЗД, МКБППМН, МВР/ДПС, община, РУО и други компетентни институции.
- 11. Заключителна оценка** – обобщение на установените рискови и защитни фактори, основните потребности на ученика и препоръчителните мерки за подкрепа.

Б. Въпросник за ученика – Приложение № 4

Въпросникът се използва при необходимост като допълнителен инструмент за проучване на отношението на ученика към училището, обучението, взаимоотношенията, неговите затруднения, потребности и интереси.

При установен риск от отпадане въз основа на извършената оценка се планират конкретни мерки за работа и подкрепа на ученика, които се проследяват и при необходимост се актуализират.

VI. ДЕЙНОСТИ-ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

За ефективното идентифициране, оценяване и ограничаване на риска от отпадане от училище се извършва анализ на конкретния случай, планират се подходящи мерки за подкрепа и се проследяват резултатите от тяхното прилагане.

1. Дейности на ниво клас

1.1. Наблюдение и своевременно идентифициране на признаци и рискови фактори за отпадане. При установен риск класният ръководител попълва Индивидуална карта за оценка на риска от отпадане – Приложение № 3, при необходимост със съдействието на педагогическия съветник и други педагогически специалисти.

1.2. Създаване и поддържане на подкрепяща, позитивна и приобщаваща среда в класа, насочена към активно участие, приемане и задържане на учениците в образователния процес.

Отговорни: класен ръководител и педагогически специалисти, работещи с класа.

1.3. Своевременно установяване на причините за отсъствията и другите рискови фактори и предприемане на подходящи мерки съобразно конкретния случай.

1.4. Осигуряване на педагогическа подкрепа за учениците с обучителни затруднения чрез прилагане на индивидуален подход, консултации, допълнителна работа и подходящи индивидуални и групови форми за преодоляване на образователните дефицити.

1.5. Насърчаване и включване на учениците в занимания по интереси, извънкласни и извънучилищни дейности съобразно техните интереси, способности и потребности с цел развитие на силните им страни, повишаване на мотивацията и активното им участие в училищния живот.

2. Дейности на ниво училище

2.1. Поддържане и периодично актуализиране на училищен регистър на учениците в риск от отпадане въз основа на информацията, подадена от класните ръководители.

2.2. При необходимост организиране на координирана работа по конкретен случай с участието на класния ръководител, педагогическия съветник, психолога, други педагогически специалисти и при необходимост – представители на компетентни институции и организации, съобразно установените потребности на ученика.

2.3. Въз основа на извършената оценка се определят конкретни мерки за работа и подкрепа на ученика, отговорните лица и начинът за проследяване на резултатите.

2.4. Насърчаване и включване на учениците в риск от отпадане в подходящи занимания по интереси, проекти, инициативи, спортни, културни и други дейности.

2.5. Насочване към психолог, педагогически съветник или друг подходящ специалист при установена необходимост.

2.6. Провеждане на индивидуална и групов мотивационна и консултативна работа с цел повишаване на мотивацията за учене, редовно посещение и задържане на ученика в образователната система.

2.7. Осъществяване на своевременно и ефективно взаимодействие между училището и семейството на ученика в риск от отпадане.

2.8. Осъществяване на взаимодействие и партньорство с компетентните институции и организации при необходимост от координирани действия по конкретен случай.

3. Дейности с родителите

3.1. Запознаване на родителите с Правилника за дейността на училището, техните права и задължения и възможностите за подкрепа на учениците.

3.2. Информиране, консултиране и активно включване на родителите при установен риск от отпадане, включително обсъждане на причините, потребностите на ученика и необходимите мерки за подкрепа.

3.3. При необходимост договаряне с родителите на конкретни съвместни действия и ангажименти за преодоляване на установения риск и подкрепа на ученика.

VII. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДРУГИ ЛИЦА, ОРГАНИ И ИНСТИТУЦИИ

При изпълнение на дейностите за превенция на ранното напускане на училище и при работа по конкретни случаи училището осъществява взаимодействие, съобразно необходимостта, с:

- родители/лица, полагащи грижи за ученика;
- училищни комисии, съвети и екипи съобразно техните функции и компетентности;
- Ученическият парламент;
- Педагогическият съвет;
- Регионалното управление на образованието – Кърджали;
- община Кърджали;
- Дирекция „Социално подпомагане“/отдел „Закрила на детето“;
- Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН);
- Министерството на вътрешните работи/Детска педагогическа стая (МВР/ДПС);
- здравни, социални и други компетентни институции и организации;
- неправителствени организации и други партньори при необходимост.

ИНДИВИДУАЛНА КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ ОТПАДАНЕ НА УЧЕНИК ОТ УЧИЛИЩЕ

I. Данни за ученика

Име, презиме, фамилия:

Дата на раждане: Клас:.....

Класен ръководител:.....

Адрес:

II. Семейна и социална среда /информация за семейната ситуация, родителската подкрепа и други обстоятелства, имащи отношение към риска от отпадане/

Име, презиме, фамилия: 1.....

2.....

III. Взаимоотношение на ученика с членовете на семейството:

.....

IV. Здравословни и други индивидуални обстоятелства /попълва се само когато информацията е относима към установения риск от отпадане и е налична по законосъобразен ред/

.....

V. Информация за участието на ученика в образователния процес:

/от кога е ученик в училището; образование - завършена ПГ, клас, етап или степен на образование; последно преместване- причини за преместването; пътуващ ученик ли е; проследяване на успеха през различните класове – учебен предмет с най-висок и с най-нисък успех, информация за вътрешни и външни оценявания, срочен и годишен успех; поправителни изпити и резултати от тях; информация за допуснати извинени и неизвинени отсъствия; участие на ученика в извънкласни дейности и проекти/

.....

VI. Силни страни, интереси и ресурси на ученика

.....

VII. Установени затруднения и рискови фактори /обучителни, поведенчески, комуникативни, езикови, социални, семейни или други затруднения, имащи отношение към конкретния случай/

.....

VIII. Социално включване и адаптация /адаптация към класа и училището, умения за общуване; взаимоотношения с връстници и съученици; взаимоотношения в извънучилищна среда; приятелски кръг/

.....

IX. Родителска ангажираност и подкрепа

.....
.....
.....

X. Информация от други институции /отдел „Закрила на детето“; Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни; Комисия за закрила на детето; полиция/

.....
.....
.....

XI. Заключителна оценка /анализ на информацията – основни проблеми; идентифицирани потребности; препоръчителни действия/

.....
.....
.....

Изготвил:

Кл. ръководител.....

При необходимост участвали при изготвянето:

Педагогически съветник:

Психолог:

Друг педагогически специалист:

Дата:

ВЪПРОСНИК ЗА УЧЕНИКА

Трите имена : Клас:

Отбележи отговора/отговорите, които най-добре се отнасят за теб. Където е необходимо, можеш да допишеш свой отговор.

1. С кого живееш?

- ☐ Майка
- ☐ Баща
- ☐ Брат/братя
- ☐ Сестра/сестри
- ☐ Баба
- ☐ Дядо
- ☐ Други:

2. Има ли възрастен, към когото можеш да се обърнеш, когато имаш проблем или нужда от подкрепа?

- ☐ Да
 - ☐ Не
 - ☐ Понякога
- Ако желаеш, посочи кой:

3. Родителите/лицата, които се грижат за теб, интересуват ли се от това как се справяш в училище?

- ☐ Да, редовно
- ☐ Понякога
- ☐ Рядко
- ☐ Не

4. Споделяш ли с родителите/близките си, когато имаш проблем в училище?

- ☐ Да
- ☐ Понякога
- ☐ Не
- ☐ Нямам с кого да споделя

5. Имаш ли подходящо място и условия за подготовка на учебните си задачи?

- ☐ Да
- ☐ Не винаги
- ☐ Не

6. Как се чувстваш най-често в училище?

- ☐ Добре
- ☐ Спокойно и сигурно
- ☐ Понякога притеснен/а
- ☐ Често не се чувствам добре
- ☐ Не желая да отговоря

7. Имаш ли затруднения с учебния материал?

- ☐ Не

☐ Понякога

☐ Да

Ако желаеш, посочи по кои предмети:

8. Случва ли ти се да не искаш да идваш на училище?

☐ Не

☐ Рядко

☐ Понякога

☐ Често

9. Ако си отговорил/а „понякога“ или „често“, каква е причината?

☐ Трудно ми е с учебния материал

☐ Имам проблеми със съученици

☐ Имам проблеми с учител/учители

☐ Не се чувствам добре в класа

☐ Имам семейни затруднения

☐ Налага се да помагам или да се грижа за някого

☐ Не виждам смисъл да посещавам училище

☐ Друга причина:

10. Чувстваш ли се приет/а от съучениците си?

☐ Да

☐ По-скоро да

☐ По-скоро не

☐ Не

11. Има ли човек в училище, към когото можеш да се обърнеш, ако имаш проблем?

☐ Да

☐ Не

☐ Не знам

Ако желаеш, посочи кой:

12. Участвал/а ли си или би ли искал/а да участваш в занимания по интереси, клубове, спорт, проекти или други училищни инициативи?

☐ Да, участвам

☐ Не участвам, но бих искал/а

☐ Не желая

13. Какво обичаш да правиш в свободното си време?

☐ Спорт:

☐ Изкуство/музика/танци:

☐ Компютри/технологии

☐ Четене

☐ Други:

14. Какво според теб би ти помогнало да се чувстваш по-добре и да се справяш по-успешно в училище?

.....

15. Има ли нещо друго, което искаш да споделиш?

.....